

**Dimitrij RUPEL**

Slovenian Book Agency

<https://www.psazs.cz/en/dimitrij-rupe/>

## **RECOVERY OF CENTRAL EUROPE**

Ladies, gentlemen, Excellencies, friends,

I have divided my contribution into four points.

### **I. Between Prussians and Russians**

In December 1869, Fran Levec, an influential Slovenian literary historian and publisher, in a letter to novelist Janko Kersnik presented a dilemma that today seems absurd and obsolete. He wrote: "We, Slovenians have no future! We shall be either Prussians or Russians!" In 2018, I used this message as a title to one of my books. [1] In the past, some Central European nations were indeed – and not only once – challenged to divide their sympathies, or directly choose between these two European super-powers.

In 1941, Slovenia disappeared from the European map. A large portion of its territory became part of the Third Reich. After the war, the dilemma was resolved by the Communist Yugoslavia and indirectly by Soviet Union. In 1991, Slovenia – supported by Germany and by the European Community – became independent, sharing its destiny with other Central European countries. In 2004, it joined the EU and NATO, clearly distancing itself from Russia. The problem was that Russia which in 1991 had divorced itself from Soviet Union, later contemplated its recovery.

### **II. Empty space of power**

For Slovenia, the problem was that at one point, it became impregnated with the idea of a kind of hybrid Socialist-Capitalist system. After 2008, a growing number of signs indicated a recovery of the old regime. In the January/February 1995 issue of Foreign relations, Zbigniew Brzezinski published the article "A Plan for

Europe". Among other topics, he discussed enlargement of NATO with four Višegrad countries, Ukraine and the Baltic countries. He expected objections from Russia, and praised the Russian foreign minister Kozyrev who seemed to support even convergence between Russia and the EC. (In 1992, Kozyrev held two opposite speeches: first, on Russia withdrawing from cooperation with Europe, and second, on the danger of this narrative to become true, if Yeltsin left his post. In this context, Brzezinski warns:

The void left by communist ideology has not yet been filled. [2]

It seems that the void has not been adequately filled even today. In connection with this, I should mention the trotskyist author Claude Lefort who argued that democracy was a "form of society" in which the "place of power" was an "empty space." In Slovenia – in 1990 – this "empty space" was initially, partially and provisorily filled with new Conservative and Liberal parties, but after a couple of years, Communists recovered and started penetrating democratic institutions without really embracing democracy. One "innovative" aspect of this recovery was the concept of putting in charge of high offices "new faces", meaning ever new individuals, mostly unknown "talents". The generation that led the independence movement have retired, some have even died. At this point, the "deep state" consisting of surviving Communist apparatchiks and members of their families started systematically to fill high government posts and state-owned industries' boards with loyal new faces whose political and professional biographies were generally empty. The duration of these substitute leaders was generally quite short (around two years each) and contributed to instability. The characteristic method of accession to power was a sweeping use of the media, predominantly owned by the deep state tycoons. If by chance non-communists (heirs to the 1990 change) won elections, they were smeared by the opposition according to the Latin saying "*calumniare audacter, aliquid semper haeret*". The electoral campaign slogans did not offer concepts, only the demand to "vacate" the Government positions, previously and temporarily (20% of the time after 1990) filled with Liberals or Conservatives.

The Leftist leaders and media were joined by the NGO's that without cessation, day by day, month by month, produced and published statements about pressures against freedom of the media, freedom of expression, repression of human rights... Frequently, the democratically elected officials were labelled dictators and even fascists, while their Government would be labelled as totalitarian, meaning that it had to be emptied.

### **III. The universal game of (in)dependence**

On top of the difficulties of transition to full-fledged sovereignty and economic recovery, some further European and international complications are affecting the Central European countries – like Slovenia. Recent developments in the EU and in NATO – associated with the war in Ukraine and with sanctions against Russia – could be defined as a fight for, or at least, a far-reaching game of (in)dependence. The processes of globalisation have been accompanied – as Petr Drulak has put it – by a rejection of geopolitical engagement and by economical grabbing "what they can from each side, the USA, China and Russia".[3] So, at present, European and American exports of weapons to Ukraine, defence measures and economic sanctions are conditioned by the dependence on oil and gas imports from Russia. In the case of interrupted deliveries, Germany and its Central European partners would find themselves in difficulties that the Hungarian Prime minister has compared with atom bomb. Russia, on the other hand, depending on Western payments for its exports, probably has not given up the idea of revival of the Nord Stream II.

The good reputation and organisation of the European union have undergone severe damage after Brexit and the subsequent improvisations by the French-German monopolistic behaviour. As far as the European foreign policy and diplomacy are concerned, the formats of external action have become quite exclusive [4], not to mention the recent proposals to simplify the decision-making procedures with abolition of the unanimity vote. The proposals have been accompanied by unusually harsh rhetoric accusing Central European countries of neglecting or even simply rejecting European legal and democratic standards, not to speak

about alleged succumbing to nationalism.

#### **IV. The future Central Europe**

I would advocate and I can imagine the future of Central Europe as an alliance – or rather close cooperation – of countries like the Višegrad Four, Slovenia, Croatia, the Baltic group, maybe Serbia, Bulgaria, Romania... The arguments for the composition are cultural proximity, Soviet/Communist experience and volatile physical location between Germany and Russia. After such selection, it would be absolutely necessary to discuss also the Ukrainian issue.

The success of such alliance would depend on the integration processes in the EU and NATO. Special attention should be addressed to the developments concerning the French-German connection and the solution to the German (in)dependence vis-a-vis Russia. Most Central European countries were, in the past, attracted to Germany and reserved towards Russia. In the case of a continuation of the Russian war in Ukraine or establishment of new frozen conflicts, the CE reservations towards Russia will increase, and so will the attraction towards Germany. Primarily, the outcome will depend on the developments in NATO and United States of America.

It seems that the Romantic ideas of Central Europe as a land of Strauss's music, Gemütlichkeit and Schlamperei are gone. Approaching may be the times of close political, defense, diplomatic and cultural cooperation, certainly not ignoring the achievements of the past.

## REFERENCES

- [1] Dimitrij Rupel, Bomo Prusi ali Rusi?, Kranj 2018.
- [2] Zbigniew Brzezinski, "A Plan for Europe - How to Expand NATO", Foreign Relations, January/February 1995.
- [3] Petr Drulak, "A dangerous world and the Central European integration as a necessity", Saint Adalbert and Central Europe, Prague 2021, p.36.
- [4] President Macron and Chancellor Scholz, not the President of the EU - that practically does not exist – travelled individually to Moscow to persuade President Putin to change his mind about the war in the name of the EU.

## Димитриј РУПЕЛ

Јавна агенција за књигу (ЈАК) Републике Словеније

### ОПОРАВАК ЦЕНТРАЛНЕ ЕВРОПЕ

Даме, господо, Ексцеленције, пријатељи,

Свој део сам поделио на четири тачке.

#### I. Између Пруса и Руса

У децембру 1869. Фран Левец, утицајни словеначки историчар књижевности и издавач, у писму романописцу Јанку Керснику изнео је дилему која данас делује апсурдно и застарело. Написао је: "Ми, Словенци, немамо будућност! Бићемо или Пруси или Руси!" 2018. користио сам ову поруку као наслов једне од мојих књига. [1] У прошлости су неке централноевропске нације заиста – и то не само једном – биле изазване да поделе своје симпатије или директно изаберу између ове две европске супер-силе.

1941. Словенија је нестала са европске карте. Велики део њене територије постао је део Трећег рајха. После рата, дилему је разрешила комунистичка Југославија и посредно Совјетски Савез. Године 1991. Словенија је – уз подршку Немачке и Европске заједнице – постала независна, делећи своју судбину са другим земљама средње Европе. 2004. године ушла је у ЕУ и НАТО, јасно се дистанцирајући од Русије. Проблем је био у томе што је Русија, која се 1991. развела од Совјетског Савеза, касније размишљала о свом опоравку.

#### II. Празан простор моћи

За Словенију је проблем био што је у једном тренутку постала импрегнирана идејом о својеврсном хибридном социјалистичко-капиталистичком систему. После 2008. године, све већи број знакова је указивао на опоравак старог режима. У издању часописа Foreign Relations за јануар/фебруар 1995. Збигњев

Бжежински је објавио чланак "План за Европу". Између осталих тема, он је разговарао о проширењу НАТО-а са четири вишеградске земље, Украјином и балтичким земљама. Очекивао је примедбе Русије и похвалио руског министра спољних послова Козирјева који је, чини се, подржавао чак и приближавање Русије и ЕК. Козирјев је 1992. одржао два супротна говора: прво, о повлачењу Русије из сарадње са Европом, и друго, о опасности да овај наратив постане истинит, ако Јељцин напусти свој положај. У том контексту, Бжежински упозорава:

Празнина коју је оставила комунистичка идеологија још није попуњена. [2]

Чини се да празнина ни данас није адекватно попуњена. У вези са овим, требало би да поменем троцкистичког писца Клода Лефора који је тврдио да је демократија „облик друштва“ у коме је „место моћи“ „празан простор“. У Словенији је – 1990. године – овај „празан простор“ у почетку, делимично и провизорно био попуњен новим конзервативним и либералним партијама, али су се комунисти после неколико година опоравили и почели да продиру у демократске институције, а да нису заиста прихватили демократију. Један „иновативни“ аспект овог опоравка био је концепт постављања на чело високих функција „нових лица“, што значи увек нових појединаца, углавном непознатих „талената“. Генерација која је водила покрет за независност је отишла у пензију, неки су и умрли. У овом тренутку, „дубока држава“ која се састоји од преживелих комунистичких апаратчика и чланова њихових породица почела је систематски да попуњава високе државне положаје и одборе државних индустрија лојалним новим лицима чије су политичке и професионалне биографије углавном биле празне. Трајање ових заменских лидера је углавном било прилично кратко (око две године сваки) и допринело је нестабилности. Ако су случајно некомунисти (наследници промене из 1990. године) победили на изборима, онда их је опозиција замазала по латинској изреци „*calumniare audacter, aliquid semper haeret*“. Слогани предизборне кампање нису нудили концепте, већ само захтев да се „испразне“ позиције у Влади, које су раније

и привремено (20% времена после 1990. године) биле попуњене либералима или конзервативцима.

Левичарским лидерима и медијима придружиле су се и невладине организације које су без престанка, из дана у дан, из месеца у месец, производиле и објављивале изјаве о притисцима на слободу медија, слободу изражавања, репресију над људским правима... Често су демократски изабрани званичници су били етикетирани као диктатори, па чак и фашисти, док би њихова Влада била означена као тоталитарна, што значи да је морала бити испражњена.

### III. Универзална игра (не)зависности

Поред тешкоћа транзиције ка пуноправном суверенитету и економском опоравку, неке даље европске и међународне компликације погађају земље Централне Европе – попут Словеније. Недавна дешавања у ЕУ и НАТО-у – повезана са ратом у Украјини и санкцијама против Русије – могу се дефинисати као борба за, или барем, далекосежну игру (не)зависности. Процесе глобализације пратило је – како је то рекао Петр Друлак – одбацивање геополитичког ангажмана и економски грабеж „онога што може свака од страна, САД, Кина и Русија“.[3] Дакле, тренутно су европски и амерички извоз оружја у Украјину, мере одбране и економске санкције условљене зависношћу од увоза нафте и гаса из Русије. У случају прекида испорука, Немачка и њени централноевропски партнери нашли би се у тешкоћама које је мађарски премијер упоредио са атомском бомбом. Русија, с друге стране, у зависности од плаћања Запада за свој извоз, вероватно није одустала од идеје оживљавања Северног тока II.

Добра репутација и организација Европске уније претрпели су озбиљну штету након Брежита и накнадних импровизација француско-немачког монополистичког понашања. Што се тиче европске спољне политике и дипломатије, формати спољног деловања су постали прилично искључиви [4], а да не говоримо о недавним предлозима да се процедуре доношења одлука поједноставе уз укидање једногласног гласања. Предлози су праћени

необично оштром реториком којом се централноевропске земље оптужују да занемарују или чак једноставно одбацују европске правне и демократске стандарде, а да не говоримо о наводном подлегнућу национализму.

#### IV. Будућа Централна Европа

Залагао бих се и могу да замислим будућност Средње Европе као савеза – односно блиске сарадње – земаља попут Вишеградске четворке, Словеније, Хрватске, Балтичке групе, можда Србије, Бугарске, Румуније... Аргументи за састав су културна близина, совјетско/комунистичко искуство и нестабилна физичка локација између Немачке и Русије. После таквог избора, било би апсолутно неопходно да се разговара и о украјинском питању.

Успех таквог савеза зависио би од интеграционих процеса у ЕУ и НАТО. Посебну пажњу треба посветити развоју француско-немачке везе и решењу немачке (не)зависности од Русије. Већина централноевропских земаља је у прошлости била привучена Немачком, а резервисана према Русији. У случају наставка руског рата у Украјини или успостављања нових замрзнутих сукоба, резерве СЕ према Русији ће се повећати, а самим тим и привлачност према Немачкој. Пре свега, исход ће зависити од развоја догађаја у НАТО-у и Сједињеним Америчким Државама.

Чини се да су романтичне идеје о централној Европи као земљи Штраусове музике, удобности (*Gemütlichkeit*) и аљкавости (*Schlamperei*) нестале. Времена блиске политичке, одбрамбене, дипломатске и културне сарадње се приближавају, свакако не занемарујући достигнућа из прошлости.